

УНІФІКАЦІЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПРИМУСОВИМ ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ

UNIFICATION OF JUDICIAL CONTROL BY FORCED EXECUTION OF COURT DECISIONS

Бобрик В.І., д.ю.н., професор,
завідувач відділу проблем приватного права

*Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України*

ORCID: 0000-0002-2152-9937

Мета статті полягає у визначенні спільного та відмінного в процедурах судового контролю за примусовим виконанням судових рішень у адміністративному, господарському та цивільному судочинстві, а також перспектив поглиблення їх уніфікації чи спеціалізації. Стаття присвячена огляду поточного стану уніфікації процедур судового контролю за виконанням судових рішень в Україні в різновидах цивільного судочинства. На підставі порівняння відповідних положень Кодексу адміністративного судочинства України, Господарського кодексу України та Цивільного процесуального кодексу України визначені спільні та відмінні риси цих процедур. Констатується майже повна уніфікація процедур судового контролю за виконанням судових рішень в господарських і цивільних справах на основі норм, що були закріплені в Цивільному процесуальному кодексі України. Обґрунтовано, що наділення державних виконавців ширшими повноваженнями на примусове виконання судових рішень у адміністративних справах спроможне забезпечити їх примусове виконання без встановлення спеціальних способів судового контролю. Зважаючи на недосконалість механізму повідомлення виконавцем суду та заявника про виконання ухвали, постановленої судом за скаргою на рішення, дію чи бездіяльність виконавця, запропоновано його посилити шляхом встановлення відповідальності виконавця за несвоєчасність такого повідомлення. Процедура ж судового контролю за виконанням судових рішень у адміністративному судочинстві є складною, адже Кодексу адміністративного судочинства України наділяє адміністративні суди ширшим арсеналом способів судового контролю за виконанням провадженням, що включає загальний і спеціальні способи. Спеціальні способи судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах не обумовлені об'єктивними чинниками і на практиці виявились малоефективними. Зважаючи на це, запропоновано наділити державних виконавців ширшими повноваженнями на примусове виконання судових рішень у адміністративних справах, що ймовірно дозволить забезпечити їх примусове виконання без встановлення будь-яких спеціальних способів контролю з боку суду. В свою чергу, це б дозволило поглибити уніфікацію відповідної процедури в адміністративному судочинстві із судовим контролем за виконанням судових рішень в господарських і цивільних справах.

Ключові слова: цивільне судочинство, господарське судочинство, адміністративне судочинство, уніфікація, виконавче провадження, виконання судових рішень, ухвала, рішення суду, судовий контроль, органи й особи, які здійснюють примусове виконання рішень.

The purpose of the article is to determine common and different procedures of judicial control over the enforcement of court decisions in administrative, economic and civil proceedings, as well as prospects for deepening their unification or specialization. The article is devoted to the review of the current state of unification of procedures of judicial control over the execution of court decisions in Ukraine in the varieties of civil justice. Based on a comparison of the relevant provisions of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, the Economic Code of Ukraine and the Civil Procedure Code of Ukraine, the common and distinctive features of these procedures are determined. An almost complete unification of the procedures of judicial control over the execution of court decisions in economic and civil cases is noted, based on the norms established in the Civil Procedure Code of Ukraine. It is substantiated that granting state executives wider powers to enforce court decisions in administrative cases is able to ensure their enforcement without establishing special methods of judicial control. Considering the imperfection of the mechanism of notification by the executor to the court and the applicant about the execution of the decision issued by the court following a complaint about the decision, action or inaction of the executor, it is proposed to strengthen it by establishing the responsibility of the executor for the lateness of such notification. The procedure of judicial control over the execution of court decisions in administrative proceedings is complex, because the Code of Administrative Procedure of Ukraine provides administrative courts with a wider arsenal of methods of judicial control over executive proceedings, which includes general and special methods. Special methods of judicial control over the execution of court decisions in administrative cases are not determined by objective factors and in practice have proven to be ineffective. Taking this into account, it is proposed to grant state executors wider powers to enforce court decisions in administrative cases, which will likely ensure their enforcement without establishing any special methods of control by the court. In turn, this would allow deepening the unification of the relevant procedure in administrative proceedings with judicial control over the execution of court decisions in economic and civil cases.

Key words: civil justice, commercial litigation, administrative proceedings, unification, Enforcement, execution of court decisions, resolution, judgment, judicial control, bodies and persons carrying out enforcement of decisions.

Постановка проблеми. Досягнення завдання цивілістичних видів судочинства, до яких автор відносить адміністративне, господарське та цивільне [1, с. 44], що закріплене в ст. 2 КАС України, ст. 2 ГПК України та ст. 2 ЦПК України, не обмежується ухваленням судами рішень, адже судовий захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів може бути визнаний ефективним лише після їх виконання. Крім того, виконання судових рішень є невід'ємною частиною судочинства.

Незважаючи на істотне приведення до одноманітності цивілістичного процесуального законодавства Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147-VIII (далі Закон № 2147-VIII) [5], уні-

фікація судового процесу в Україні залишається одним з ключових аспектів судової реформи, адже є одним із факторів формування не лише однорідного процесуального законодавства, а й єдності судової практики.

Існування в Україні адміністративного, господарського та цивільного судочинства, що мають онтологічну й функціональну єдність, однак урегульовані різними кодифікованими актами, актуалізує науковий інтерес до проблем уніфікації їх як у цілому, так й окремих процедур, зокрема, судового контролю за виконанням судових рішень.

Стан дослідження. Проблеми судового контролю й виконання судових рішень досліджувались в наукових працях таких учених, як Ю. В. Білоусов, К. В. Гусаров, В. В. Комаров, В. М. Кравчук, І. В. Лимарь, В. В. Олашин, В. М. Питуляк, В. С. Стефанюк, О. З. Хотинська-Нор, С. В. Щербак та інших. Разом з тим, в спеціальній літера-

турі відсутні праці, в яких на основі порівняльного аналізу з'ясувались спільні та відмінні риси судового контролю за виконанням судових рішень в цивільних видах судочинства. Зазначене обумовлює вибір предмету цього дослідження та його мети, що полягає у визначенні спільного та відмінного в процедурах судового контролю за примусовим виконанням судових рішень у адміністративному, господарському та цивільному судочинстві, а також перспектив поглиблення їх уніфікації чи спеціалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. В попередніх працях автор цієї статті обґрунтував, що однією з функцій судової влади в цивільному судочинстві є здійснення судового контролю за виконавчим провадженням [1, с. 176]. Зважаючи на онтологічну й функціональну єдність цивільного, господарського і адміністративного судочинства, зазначена функція притаманна й двом останнім. Проте в різновидах цивільного судочинства вона реалізується по різному. Так, в господарському та цивільному процесі ця функція здійснюється шляхом перевірки судами дотримання державними/приватними виконавцями чи іншими посадовими особами органу державної виконавчої служби (далі виконавці) законодавства під час примусового виконання судових рішень відповідно у господарських і цивільних справах у разі оскарження їх рішень, дій або бездіяльності. Отже, в господарському та цивільному судочинстві зазначена функція реалізується власне як контроль суду за примусовим виконанням відповідних судових рішень.

До компетенції ж адміністративних судів, крім перевірки дотримання виконавцями законодавства під час примусового виконання судових рішень в адміністративних справах, належить також здійснення контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах відповідачем – суб'єктом владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, а також розгляд справ про з приводу рішення, дій чи бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця при виконанні рішень інших органів (посадових осіб). Проте останнє стосується контролю за виконанням несудових виконавчих документів, а тому в цій статті розкриватись не буде.

Отже, адміністративне судочинство передбачає ширший арсенал способів судового контролю за виконавчим провадженням. Досліджуючи способи судового контролю за виконанням судових рішень, В. М. Кравчук класифікує способи контролю на загальні та спеціальні. Загальними наділені всі суди, незалежно від спеціалізації, і вони полягають у розгляді скарг на рішення, дії чи бездіяльності державних виконавців. Спеціальними способами, що притаманні суто адміністративному судочинству, на думку цього автора, є: 1) зобов'язання суб'єкта владних повноважень надавати звіт про виконання судового рішення; 2) накладення штрафу за невиконання судового рішення; 3) визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, які вчинені суб'єктом повноважень – відповідачем на виконання такої постанови суду або порушення прав позивача, підтверджених такою постановою суду [6].

В літературі висловлювались різні думки з приводу сутності, змісту, видів і форм судового контролю за виконавчим провадженням з огляду на багатогранність цього правового явища. Узагальнюючи різні точки зору науковців на реалізацію контрольної функції суду у цій стадії, І. В. Лимарь виділяє вузьке та широке розуміння поняття судового контролю за виконанням рішень у цивільних справах. Вона зазначає, що до широкого авторами віднесено всі повноваження суду, пов'язані з виконанням рішень суду в порядку цивільного судочинства. У вузькому ж розумінні такі повноваження обмежені виключними випадками, визначеними процесуальним законодавством, та зводяться у цивільному процесі лише до розгляду судом скарг на рішення, дії чи бездіяльність державних (приватних) виконавців і посадових осіб орга-

нів ДВС [7, с. 96-108]. Автор цієї статті притримується вузького розуміння судового контролю за виконавчим провадженням й приєднується з цього приводу до позиції й аргументації І. В. Лимарь [7, с. 108-109].

Судовий контроль за виконанням судових рішень ґрунтується на низці конституційних норм. Так, згідно з ч. 2 ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Відповідно до ч. 3 ст. 129-1 Конституції України контроль за виконанням судового рішення здійснює суд.

Забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності виконавців є однією із засад виконавчого провадження (п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження»). Ця засада деталізується в ч. 1 і ч. 2 ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження», згідно з якими рішення, дії чи бездіяльність виконавця щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом, а щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), - до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом. З цієї норми випливає, що процедура судового контролю за виконанням судового рішення полягає в *оскарженні* відповідними особами рішення, дії чи бездіяльності виконавця щодо виконання судового рішення до суду, який видав виконавчий документ. Зважаючи на значення слова «оскаржувати», що означає офіційно подавати скаргу у вищу інстанцію, протестуючи проти якого-небудь рішення, чийх-небудь дій і т. ін. [10, с. 767], формою такого оскарження мало б бути подання відповідної скарги. Проте, як буде наголошено далі, така форма притаманна лише господарському й цивільному процесам.

Власне процедура судового контролю за виконанням судових рішень у адміністративних, господарських і цивільних справах встановлена відповідними процесуальними Кодексами – статтями 287 і 382 КАС України, Розділом VI ГПК України (ст.ст. 339-345) і Розділом VII ЦПК України (ст.ст. 447-453).

Зазначена сукупність конституційних і галузевих правових норм визначають цілісну систему судового контролю за виконанням судових рішень, ухвалених у цивільно-судовому процесі.

Порівнюючи статті процесуальних Кодексів, що закріплюють процедури судового контролю за виконанням судових рішень, слід насамперед відзначити майже повну уніфікацію положень відповідних статей ГПК України і ЦПК України на основі норм, що закріплював ЦПК України до викладення його в новій редакції Законом № 2147-VIII. Незначні відмінності у формулюваннях ст. 339 ГПК України і ст. 447 ЦПК України, а також пункту «а» ч. 1 ст. 341 ГПК України та пункту «а» ч. 1 ст. 449 ЦПК України обумовлені лише тим, що свободи фізичних осіб не віднесені до предмету судового захисту в господарському судочинстві. Високий ступінь уніфікації процедур судового контролю за виконанням судових рішень у господарських і цивільних справах, враховуючи те, що вони мали істотні відмінності до набрання чинності Законом № 2147-VIII, про наголошувалось в попередніх працях автора [2; 3], свідчить про їх об'єктивну єдність й розуміння цього розробниками зазначеного Закону.

Процедура ж судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративному судочинстві та відповідні норми процесуального права, що закріплені в КАС України, як вже вказувалось вище, мають істотні відмінності. Це пов'язано з тим, що рішення в багатьох адміністративних справах наразі не підлягають виконанню органами примусового виконання (державними чи приватними виконавцями) в порядку, встановленому Законом України

«Про виконавче провадження», оскільки можуть і повинні виконуватись виключно тими суб'єктами владних повноважень, не на користь яких вони ухвалені. Лише такі суб'єкти уповноважені (компетентні) вчиняти дії чи приймати нормативні або індивідуальні правові акти на виконання рішень адміністративного суду. Саме тому в літературі наголошувалось на «безсиллі» державної виконавчої служби щодо виконання рішень адміністративних судів [11, с. 314]. Ця доктринальна ідея обумовила те, законодавець в ст. 382 КАС України, яка називається «Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах», закріпив спеціальні способи судового контролю, що не притаманні іншим видам цивілістичного судочинства.

Примусове виконання судових рішень в деяких категоріях адміністративних справ можуть здійснювати державні виконавці. З компетенції ж приватних виконавців виконання таких рішень виключене з огляду на винятки, що вказані в ч. 2 ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження». На відміну від господарського та цивільного судочинства, в адміністративному судочинстві оскарження відповідними особами рішення, дій чи бездіяльності виконавця здійснюється не у формі подання скарги, а шляхом подання позовної заяви (ч. 1 ст. 287 КАС України). Таким чином, судовий контроль за виконанням рішення адміністративного суду державним виконавцем здійснюється не за спеціальною процедурою, а у позовному провадженні.

Не зупиняючись детально на обґрунтуванні доцільності запровадження в адміністративній юстиції спеціальних способів судового контролю за виконанням судових рішень, що встановлені в ст. 382 КАС України, оскільки це питання розкривалось в багатьох наукових публікаціях [4; 6; 8], звернемо увагу на таке. КАС України не встановлює детальної процедури застосування спеціальних способів судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, що призводить до формування неоднорідної судової практики застосування адміністративними судами заходів, передбачених у ст. 382 КАС України. Крім того, спеціальні способи судового контролю за виконанням рішень в адміністративних справах на практиці виявились малоефективними та малопоширеними, а обмежений характер примусового впливу механізму їх застосування зробив його неідеальним. Практика судового контролю не є поширеним явищем в адміністративному судочинстві. Серед причин, що призводять до неефективності правових норм, що встановлюють судового контролю, суди вказують на відсутність обов'язку встановлення судового контролю. Позиція судів зводиться до того, що застосовувати такий спосіб судового контролю, як зобов'язання суб'єкта владних повноважень звітувати про виконання судового рішення, є правом суду і застосовується виключно на розсуд суддів [12].

Аналіз спеціальних способів судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах вказує на те, що вони за своєю суттю й змістом є дуже близькими до повноважень виконавців при виконанні судових рішень немайнового характеру, у т.ч. щодо накладання штрафів у виконавчому провадженні. Це наводить на думку про те, що загальний спосіб судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, який полягає в оскарженні до суду рішення, дій або бездіяльності виконавця, і наділення державних виконавців ширшими повноваженнями на примусове виконання судових рішень у адміністративних справах, у т.ч. правом вимагати від суб'єкта владних повноважень звіту про виконання судових рішень, накладати штрафи за невиконання рішення суду, в своїй сукупності цілком спроможні забезпечити їх примусове виконання без встановлення будь-яких спеціальних та ще й малоефективних способів такого контролю з боку суду. Для посилення обґрунтування цієї думки слід звернути увагу на те, що виконавче

провадження (примусове виконання) охоплює й випадки виконання рішень судів немайнового характеру (Розділ VIII Закону України «Про виконавче провадження»), у т.ч. й тих, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення (ст. 63 Закону України «Про виконавче провадження»). Відтак воно цілком придатне для того, що б стати прообразом примусового виконання рішень адміністративних судів у справах немайнового характеру. Тим більше, що вказану в ч. 2 ст. 4 Закону України «Про судовий збір» класифікацію позовів у цивільних, господарських і адміністративних справах на майнові й немайнові, можна проєкціонувати й на судові справи та рішення судів відповідних юрисдикцій. Виправданим вбачається такий спосіб судового контролю в адміністративному судочинстві як визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду (ст. 383 КАС України), оскільки саме адміністративний суд, який ухвалив рішення, найкраще розуміється на особливостях його виконання, а наділення таким повноваженням державних виконавців суперечило б конституційному принципу судового контролю за виконанням судового рішення й такому принципу виконавчого провадження як забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців, приватних виконавців.

В ст. 287 КАС України, що закріплює особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця, закріплені спеціальні строки подання відповідної позовної заяви, правила визначення відповідача, строк розгляду судом адміністративної справи, підсудності, строк апеляційного оскарження судових рішень у таких справах і строк розгляду справи апеляційним судом. Позовний же порядок вирішення адміністративних справ з приводу рішень, дій або бездіяльності органу виконавця передбачає застосування загальних правил адміністративного судочинства до тих питань, що не вказані в ст. 287 КАС України, зокрема, вимог до позовної заяви, порядку подання позовної заяви до суду, порядку розгляду відповідної справи судом тощо. Скорочений за строками порядок розгляду судом зазначеної категорії адміністративних справ й апеляційного перегляду рішень суду в них унеможливило повноцінну реалізацію багатьох загальних правил позовного провадження в адміністративному судочинстві. Так, відповідно до ч. 5 ст. 162 КАС України відзив подається в строк, встановлений судом, який не може бути меншим п'ятнадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі. Проте згідно ч. 4 ст. 287 КАС України відповідна адміністративна справа має бути розглянута адміністративним судом протягом 10 днів після відкриття провадження. Такі колізії вимагають або посилення спеціального процесуального регулювання процедури розгляду таких справ, або ж побудови її як спеціальної процедури за аналогією з судовим контролем за виконанням судових рішень в господарському та цивільному процесі.

Підставами оскарження рішення, дій або бездіяльності виконавця є порушення ним під час виконання судового рішення:

у господарських справах – прав сторони виконавчого провадження (ст. 339 ГПК України);

у цивільних справах – прав чи свобод сторони виконавчого провадження (ст. 447 ЦПК)

у адміністративних справах – прав, свобод чи інтересів учасника виконавчого провадження або особи, яка залучена до проведення виконавчих дій (ч. 1 ст. 287 КАС).

Отже, найповніше підстава відповідного оскарження закріплена в КАС України. Слід застерегти, що термінологічні відмінності в об'єкті відповідного судового захисту, до яких законодавець загалом відніс права, свободи та інтереси відповідних осіб, не впливають на судову практику.

В господарському та цивільному процесі правом на подання скарги на рішення, дії або бездіяльність виконавця наділені лише сторони виконавчого провадження (ст. 339 ГПК України і ст. 447 ЦПК України). В адміністративному ж судочинстві правом подати відповідну позову заяву наділене ширше коло осіб – учасники виконавчого провадження (крім державного виконавця, приватного виконавця) та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій. Зважаючи на універсальний характер адміністративного судочинства у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності виконавця, якщо особи, які не є сторонами виконавчого провадження, відкритого на виконання рішення суду в господарській або цивільній справі, вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю виконавця порушено їхні права, свободи чи інтереси, вони можуть їх оскаржити шляхом подання до адміністративного суду відповідної позовної заяви.

Дещо розбалансованим виглядає та обставина, що чинне законодавство не встановлює вимогу про сплату судового збору при поданні скарги рішення, дії або бездіяльності виконавця, тоді як при поданні позову в адміністративній справі відповідний судовий збір справляється в загальному порядку. При цьому, як відзначив Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду в постанові 22.01.2019 у справі № 440/207/19, приписами ст. 4 Закону України «Про судовий збір» не передбачено ставки судового збору за звернення із заявою в порядку контролю за виконанням судового рішення, отже, за законом, на позивача не поширюється обов'язок сплати судового збору за звернення до суду з такою заявою [9]. Таке правове регулювання, на наш погляд, вказує на дискримінацію сторін виконавчого провадження залежно від виду судочинства, в якому ухвалено рішення суду, що підлягає примусовому виконанню, а це є порушенням принципу рівності громадян перед законом (ст. 24 Конституції України). З огляду на зазначене, для дотримання принципу рівності перед законом необхідно передбачити в законодавстві звільнення від сплати судового збору за подання до адміністративного суду позову в справах з приводу рішення, дії або бездіяльності виконавця при виконанні рішення адміністративного суду.

Варто відзначити майже повну уніфікованість у всіх видах цивільного процесу строків звернення до суду із відповідною скаргою (позовною заявою), а також строків розгляду скарги (справи). Загальний строк звернення із відповідною скаргою (позовною заявою) до суду становить 10 днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права (свободи, інтересу), а спеціальний (щодо оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій) – 3 дні з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав (свобод, інтересів) такою постановою (ч. 2 ст. 287 КАС України, ч. 1 ст. 341 ГПК України, ч. 1 ст. 449 ЦПК України). Строк розгляду скарги (позовної заяви) становить 10 днів. В ГПК України і ЦПК України прямо не вказано з якого часу обчислюється цей строк. Натомість з ч. 4 ст. 287 КАС України випливає, що цей строк обчислюється з відкриття провадження у справі. Зважаючи на те, що процедура розгляду судами скарг рішення, дії або бездіяльності виконавця під час виконання судових рішень у господарських і цивільних справах також передбачає відкриття провадження за скаргою, відповідний строк у цих процесіх також має обраховувати з дня постановлення ухвали про відкриття провадження за відповідною скаргою.

За результатами розгляду відповідної скарги в господарському та цивільному процесі суд постановляє ухвалу (ч. 1 ст. 343 ГПК і ст. 451 ЦПК). Також в ГПК

України й ЦПК України прямо закріплені правові підстави для задоволення скарги чи відмови в її задоволенні (ч. 2 і 3 ст. 343 ГПК України і ст. 451 ГПК України) та особливості розподілу судових витрат. В адміністративному ж судочинстві судові рішення за результатами розгляду справи відповідної категорії, а також підстави для задоволення чи відмови у задоволенні відповідного позову визначається за загальними правилами. Отже, згідно ч. 3 ст. 241 КАС за результатами розгляду такої справи суд ухвалює рішення суду.

ГПК України і ЦПК України містять спеціальну норму щодо розподілу судових витрат, пов'язаних із розглядом скарги (ст. 344 і ст. 452 відповідно). В адміністративному ж судочинстві питання про розподіл судових витрат у відповідній категорії справ має вирішуватись судом за загальними правилами про розподіл судових витрат при ухваленні судового рішення.

Також в ГПК України і ЦПК України закріплена спеціальна норма (ст. 345 і ст. 453 відповідно) про те, що про виконання ухвали виконавець повідомляє суд і заявника не пізніше ніж у 10-денний строк з дня її одержання. Однак подібне правило не передбачене в Законі України «Про виконавче провадження» та інших чинних спеціальних актах законодавства. За відсутності відповідної вимоги в ухвалі суду виконавці, зазвичай, ігнорують обов'язок повідомляти суд і заявника про виконання відповідної ухвали.

Вказана вище норма наділяє суд правом за власною ініціативою або за клопотанням заявника зобов'язати в ухвалі про задоволення скарги відповідний орган державної виконавчої служби чи приватного виконавця повідомити суд і заявника про її виконання. Проте, як показує судова практика, суди не прагнуть і зовсім не зацікавлені встановлювати в своїх ухвалах таку вимогу, оскільки її виконання призводить до збільшення навантаження на суддів. Крім того, чинне законодавство не передбачає спеціальних наслідків отримання чи неотримання судом такого повідомлення та процедур його розгляду. Для посилення ефективності контрольних заходів, передбачених в ст. 345 ГПК України і 453 ЦПК України, пропонується встановити персональну відповідальність виконавців за неповідомлення про виконання відповідної ухвали суду у вигляді штрафу, подібно до норми, що закріплена в ч.ч. 2-6 ст. 382 КАС України.

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід відзначити майже повну уніфікацію Законом № 2147-VIII процедур судового контролю за виконанням судових рішень у господарському та цивільному процесіх на основі положень, що закріплювались в ЦПК України до внесення в нього змін зазначеним Законом. Процедура ж судового контролю за виконанням судових рішень у адміністративному судочинстві є складною, адже КАС України наділяє адміністративні суди ширшим арсеналом способів судового контролю за виконавчим провадженням, що включає загальний і спеціальні способи. Спеціальні способи судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах не обумовлені об'єктивними чинниками і на практиці виявились малоефективними. Зважаючи на це, запропоновано наділити державних виконавців ширшими повноваженнями на примусове виконання судових рішень у адміністративних справах, що ймовірно дозволить забезпечити їх примусове виконання без встановлення будь-яких спеціальних способів контролю з боку суду. В свою чергу, це б дозволило поглибити уніфікацію відповідної процедури в адміністративному судочинстві із судовим контролем за виконанням судових рішень в господарських і цивільних справах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобрик В. І. Диференціація цивільного судочинства: методологія, стан і перспективи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 636 с.
2. Бобрик В. І. Єдність та відмінність судового контролю за виконанням судових рішень в цивільних, господарських і адміністративних справах. *Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів* : зб. наук. пр. за результатами III Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 14–15.06.2012 р.). Хмельницький : Хмельницьк. ун-т упр. та права, 2012. С. 308–318.
3. Бобрик В. І. Процесуальна оптимізація процедур судового контролю за виконанням рішень судів цивільної та господарської юрисдикції як заключної стадії цивілістичного процесу. *Вісник Запорізького національного університету*. 2015. № 1 (I). С. 38–45. (Серія «Юридичні науки»).
4. Бойко І.В. До питання про виконання судових рішень в адміністративних справах. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 144. С. 109–119.
5. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» 03.10.2017 № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 48. Ст. 436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#n6636>
6. Кравчук В. М. Способи та форми здійснення судом контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2011. Вип. 2 (27). С. 80–83.
7. Лимарь І. В. Судовий контроль за виконавчим провадженням у цивільному процесі. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2023. 247 с.
8. Олашин В. В. Проблеми виконання судового рішення в адміністративних справах. *Закарпатські правові читання. Трансформація національних правових систем України Центральної та Східної Європи в умовах сучасних викликів*: матеріали XIV міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 28–29.04.2022. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 192–193.
9. Постанова Верховного Суду в складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 22.01.2019 у справі № 440/207/19. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/87080109>.
10. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1974. Т. 5 : Н-О. 840 с.
11. Смокович М. І., Цукран М. І., Перепелюк В. Г. Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб. наук. статей. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 384 с.
12. Узагальнення судової практики про застосування процесуальних норм по встановленню судового контролю за виконанням рішення суду листопад 2019 рік. Сьомий апеляційний адміністративний суд. URL: https://7aac.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/11/Zastasuvannya_gros_norm.pdf.